

Dramatična zbivanja u Cavtatu za vrijeme jednogodišnje okupacije ostala su duboko urezana u sjećanja njegovih mještana. Čini se sve kao ružan san. Pa ipak, zbiljo se tu na cavtatskoj grudi i zemlji. Ne vjerujući da je zlo prošlo, potvrđuju to mještani, vidljivo uzbuđeni zbog »stresa oslobađanja«.

Posjetili smo Cavtat i njegovu Policijsku stanicu nekoliko dana nakon oslobođenja. Cavtatskom rivom šecu hrvatski vojnici i policajci, poneka mještanka. Nevjerica. Nije neobično. Samo nekoliko dana prije na tom i ostalim prostorima ovoga gradića nadmeno su hodali »oni drugi«, odjeveni u odoru jugovojске, uniformu koja je Cavtačanima i mnogima prognanima smještenim u cavtatske hotele i u njima zatočenim pobuđivala strah i osjećaj neizvjesne sutrašnjice.

– Protjerivanje četnika s konavoskih prostora nije samo ostvarenje jedne pobjede nego i potvrda volje i snage ovoga naroda ovdje da ustraje do kraja – kaže Vitomir BAJAC, zapovjednik cavtatske Policijske stanice. – Iako na rubu psihičke i tjelesne izdržljivosti, Cavtačani nisu klonuli duhom, i to najviše zato što su znali da i tako živeći prkose srpskom agresoru, dokazujući mu da snaga sile, kolika god ona bila, ne može nadvladati snagu čovjekove volje da očuva ono što je oduvijek bilo njegovo. I doista, čovjek se zapita, prateći i osobno doživljavajući divljanja srbočetnika i mnogih pripadnika bivše JNA, tko su ti ljudi i do kakvoga je otklona u njihovoj svijesti došlo da mogu činiti ono što još čine na drugim prostorima i što su učinili ovdje u Konavlima. Mnogobrojne su kuće uništene, odneseno je sve što je imalo kakvu vrijednost, a ostalo je uništeno na najdivljačkiji način.

U to smo se sami uvjerali boravkom u zgradi cavtatske Policijske stanice. Djelatnici, a i sâm zapovjednik, uvjeravaju nas da je »ovo sada super« u usporedbi sa stanjem koje su zatekli po dolasku u oslobođeni Cavtat. I ula-

U ŽARIŠTU

Policijska stanica Cavtat

NOVI DAH

NA RANJENIM PROSTORIMA

• I među krezube, pougljene zidove u Cavtatu, vraća se život, koji valja potaknuti mjerama pomoći i ulijevanja (samo)pouzdanja stanovnicima koji su se tek počeli oporavljati. Policajci iznutra, iz svijesti, želje i nade, već djeluju, samo da se s nadama sklope i ostali životni čimbenici

skom u policijsku zgradu. Naime, za vrijeme višemjesečne okupacije u zgradi je bilo sjedište »njihove« milicijske službe. I pritvor – »prostorija uređena za razgovore«. Tek nekoliko prostornih metara. Mještani kazuju da su u nju doveli ljude, mnoge zadržavali i duže. Dvadesetak ih je čak znalo biti unutra! Mnogi svjedoci iznose što su sve radili s pritvorenicima i kojim su se metodama služili ne bi li saznali od mještana pogodnu i korisnu obavijest.

O čojstvu i junaštvu tih ljudi, donedavnih »mještana« ovoga gradića, o njihovoj kulturi življenja svjedoče mnoga cavtatska zgarista, opljačkane i razrušene kuće, tendenciozni i prijeteći natpisi na ostacima pročelja nekadašnjih ovdašnjih domova, rupe na kućnim zidovima zjape...

– Otišli su! – kaže jedna mještanka, kradom otirući suze. – Ali uništili su nam sve...

Ato je tek jedan od tisuću razorenih i popaljenih konavoskih domova i sudbina.

– Stanje koje smo zatekli, došavši u zgradu Policijske stanice, teško se može opisati riječima. To je trebalo vidjeti – kaže zapovjednik. – Pun smo kamion kojekakvog smeća izbacili iz unutrašnjosti zgrade. A pogledajte ovaj kut lijevo! Na parketu su ložili vatru, grijali se ili kuhali! Tko zna što su radili? U toj gomili razbacanih i napola razbijenih stvari pronašli smo i veoma zanimljive materijale, različite popise, dokumente iz kojih ćemo crpiti vrijedne podatke. Nešto se već obrađuje.

Pa ipak, premda su u zgradi zatekli nered, gomilu smeća, lomljenog stakla (valjda ostaci pijančevanja), uništene instalacije, djelatnici Policijske stanice Cavtat, na čelu sa zapovjednikom, združeni s mještanima koji im svesrdno pomažu u dotjerivanju zgrade, uspjeli su u vrijeme našega boravka uspostaviti službu. Popravili su i osposobili agregat, uspostavili veze i priskrbili najpotrebnije da bi služba bila djelatna.

– U sklopu službe djeluju i pripadnici pričuvnog sastava, koji su još i sad prijeko potrebni na ovom prostoru – kaže zapovjednik. – U sastavu cavtatske Policijske stanice većina je djelatnika »mlada« po radnom iskustvu u policiji, ali i po godinama koje nose. Tek nekolicina je po radnom iskustvu starijih kolega, pa će glede stručnog usavršavanja trebati poduzeti odlučujuće korake. Sve su to ozbiljni momci, koji su, poneseni ratnim vihorom i stjecajem životnih okolnosti, na zatečenost ratom reagirali spontano, sa srcem. Ne dvojim da će im sad, kad je uspostavljen mir na ovim prostorima ponestati daha za nova iskustva.

Najvažnija je činjenica da je Cavtat oslobođen i kad se s vremenom riješe pitanja važna za normalizaciju života u mjestu i okolici, kao što je popravak vodovodnih cijevi i instalacija, kad se uspostavi redovna opskrba osnovnim životnim potrebštinama, kad se mještani vrate u Cavtat, vratit će se u nj i život. Njihovim povratkom i normalizacijom života i domoviz će se vratiti temeljnim svojim policijskim poslovima. – A to činimo i sada u uvjetima koji su daleko od najpovoljnijih – kaže Vitomir BAJAC, Slavonac podrijetlom, rodom iz Vukovara, na čiji je život i vukovarska epopeja ostavila traga.

Nošen petnaestogodišnjim radnim iskustvom u policiji, kaže da je optimist. – Sna-

VITOMIR BAJAC: »Najvažnija je činjenica da je Cavtat oslobođen«

gom volje, htijenja i znanja prebrodit ćemo prepreke – kaže.

Sunce se stidljivo pomolilo nad Cavtatom i gotovo bestidno razotkrilo ranjene kuće. Susprežemo osjećaje koji nas preplavljaju. Nagrđena cavtatska zbilja slična je snu koji mori. Toliko je snažna da se iz nje ne da lako, posebice bezosjećajno otrgnuti. Pa ipak, krenusmo prema Dubrovniku.

Bilo je to jučer...

Najnovija novinska i televizijska izvješća kazuju da su u najvećem konavoskom mjestu – Cavtatu, stvoreni osnovni uvjeti za povratak prognanika. Već nekoliko tjedana Cavtat ima redovitu opskrbu vodom, otvorene su dvije prodavaonice prehrambenom i jedna tekstilnom robom, pošta, banka te uspostavljena redovita opskrba lijekovima. Električnu struju za sad imaju samo neki dijelovi Cavtata s prednošću. Normalna opskrba strujom, kako se procjenjuje, bit će uspostavljena u prosincu. Očekuje se i početak nastave u osnovnim školama.